

ตุ่ง : สัญลักษณ์แห่งความศรัทธาของชาวล้านนา

ตุ่ง เป็นภาษาถิ่นของภาคเหนือ (ในภาคกลาง คือธง) ตุ่ง คือ ธงแขวนแบบหนึ่งในวัฒนธรรมล้านนา ทางตอนเหนือของประเทศไทย มักมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าหน้าแคบๆ การใช้งานจะเป็นการแขวนห้อยทิ้งชายยาวทอดลงจากด้านบนลงด้านล่าง ในประเทศไทย ตุ่ง ถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมของชาวล้านนาที่มีความเชื่อมาแต่โบราณเกี่ยวกับบ่อนิสัยการตานตุ่ง หรือการให้ทานด้วยตุ่ง ด้วยมีคติความเชื่อว่าการได้ถวายตุ่งเป็นการสร้างกุศลให้กับตนเอง ใช้ในการสะเดาะเคราะห์ขจัดภัยพิบัติต่างๆ ให้หมดไป และยังเป็นการกระทำสักการะแก่กุศลไปยังผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว และเชื่อว่าดวงวิญญาณของผู้ถวายตุ่งเมื่อดับออกจากร่างแล้วสามารถยึด หรือป็นปายตุ่งไต่ขึ้นไปสู่สวรรค์ได้ หรือเชื่อว่าตุ่งเป็นบันไดให้วิญญาณของเจ้ากรรมนายเวรหรือภูตผีที่จะมาทำอันตรายหรือจ้องล้างจ้องผลาญแก่ตัวเราได้ใช้เป็นเครื่องไต่ไปสู่สวรรค์และพ้นไปจากการจ้องเวรได้ นอกจากนี้ ตุ่ง ยังใช้เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นสิริมงคล ใช้เพื่อการเฉลิมฉลองศาสนสถาน ศาสนวัตถุ หรือสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์อีกด้วย



ตุ่งมีหลายชนิด หลายแบบ หลายลักษณะ หลายรูปทรง วัตถุประสงค์นิยมใช้สร้างตุ่งก็มีหลายชนิด เช่น ผ้า ไม้ โลหะ ด้าย (ฝ้าย หรือไหม) หรือกระดาษ แต่ตุ่งที่เป็นที่นิยมอย่างมากและพบเห็นได้อยู่เสมอเป็นตุ่งที่สร้างขึ้นจากเส้นฝ้าย ผ้า กระดาษ ไบลาน เป็นต้น ตุ่งแต่ละชนิด แต่ละลักษณะรูปแบบ จะมีชื่อเรียก และ การใช้สอยในโอกาสที่แตกต่างกันไป เช่น

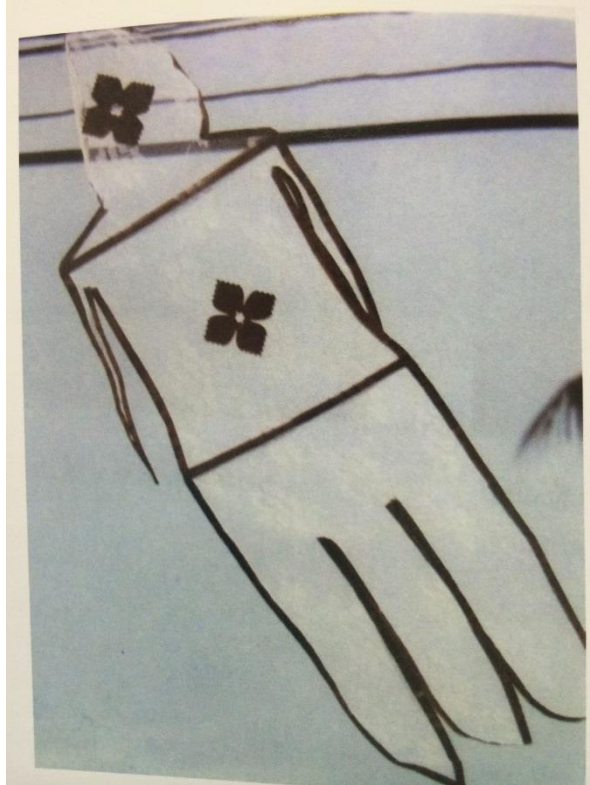
ตุ่งที่สร้างขึ้นเป็นพุทธบูชา เช่น ตุ่งที่วาดรูปพระพุทธรูป หรือพระพุทธรเจ้าลงบนผืนผ้าฝ้าย เรียงรายต่อกันลงมานิยมสร้างขึ้นถวายพระในวังงานเทศมหาชาติ หรือใช้แขวนถวายไว้บนผนังด้านหลังองค์พระพุทธรูปประธานในพระอุโบสถหรือพระวิหาร เป็นต้น

ตุ่งที่สร้างขึ้นเพื่อพิธีกรรม มักเป็นตุ่งใช้สืบชะตาสำหรับผู้ป่วยหรือเคราะห์ร้าย นิยมทอให้มีความยาวเท่ากับความสุขของเจ้าตัวของผู้ป่วย หรือผู้ที่ต้องการสะเดาะเคราะห์ เมื่อทำพิธีแล้วจะนำไปมัดหรือพันรวมกับไม้งามสามขาที่ทำเป็นข่มสืบชะตา เพื่อนำไปวางฝังไว้กับต้นไม้ใหญ่ของวัด

ตุ่งที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการพิธีมงคล เช่น ตุ่งไชย เป็นตุ่งประเภทที่พบเห็นมากที่สุดในแถบภาคเหนือ เป็นเครื่องหมายบอกถึงความเป็นสิริมงคล เป็นตุ่งที่ใช้ถวายเป็นพุทธบูชาเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง รวมทั้งใช้ถวายเป็นกุศลทานแก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว มีขนาดกว้างและยาวตามกำลังศรัทธาของผู้สร้าง นิยมทอด้วยฝ้ายหลากสีเป็นผืนยาว เช่น สีขาว สีแดง สีเหลือง สีเขียว เป็นต้น มีไม้ไผ่สอดคั่นเป็นช่วงๆ อาจมีเครื่องตกแต่งด้วยการห้อยประดับด้วยพู่หลากสี ตุ่งชนิดนี้นิยมใช้ปักไว้ในบริเวณวัดหรือเส้นทางเข้าสู่วัดในงานพิธีและงานเทศกาลต่างๆ เช่น งานปอย งานกฐิน เป็นต้น ลวดลายที่ปรากฏอยู่บนตุ่ง ก็นิยมใช้ลวดลายที่มีความหมายไปในทางมงคล เช่น ลายนาค ลายหงส์ ลายนก ลายช้างแก้ว ลายม้า ลายแก้ว ลายสิงห์ ลายสืบสองนักษัตร ลายปราสาท เป็นต้น



ตุ่งที่ใช้งานอวมงคล เช่น ตุ่งสามหาง ที่มีลักษณะชาย 3 ชาย อันเกิดจากการตัดแบ่งปลายชายผ้าให้ขาดออกเป็น 3 ชาย เป็นตุ่งที่ใช้ในพิธีศพ ตุ่งสามหางจะใช้เมื่อมีการนำศพไปเผาที่ป่าช้าหรือเมรุ หรือตุ่งแดง จะเป็นตุ่งที่มีสีแดงสดเหมือนสีเลือด มักใช้ปักตรงจุดที่เกิดอุบัติเหตุเพื่อให้ดวงวิญญาณของผู้ตายได้ใช้ใต้เกาะเกี่ยวหลุดพ้นไปจากสถานที่นั้นๆ ที่ตนถึงแก่ชีวิต เป็นต้น



ตุ่งจึงถือเป็นเอกลักษณ์และมรดกทางวัฒนธรรมที่อยู่คู่กับชาวล้านนามานับเป็นพันปี ถูกถ่ายทอดมาจากรุ่นสู่รุ่นจนกลายเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตมากระทั่งปัจจุบันนี้



